

**ДО ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА,
ЯКЕ ВИЗНАЧАЄ ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ З ПИТАНЬ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ**

**TO THE PROBLEM OF IMPROVING THE ADMINISTRATIVE LEGISLATION,
WHICH DETERMINES THE LEGAL BASIS FOR THE IMPLEMENTATION
OF THE ADMINISTRATIVE AND LEGAL STATUS
OF THE NATIONAL COUNCIL FOR ANTI-CORRUPTION POLICY**

Актуальність статті полягає в тому, що робота Національної ради з питань антикорупційної політики має ряд прогалин та недоліків, що значною мірою пов'язано із недосконалістю нормативно-правового забезпечення правового статусу останньої. Внаслідок цього діяльність вказаного органу втрачає свою цільову орієнтованість, дієвість та користь для суспільства і держави, що в кінцевому результаті призводить до подальшого поширення корупційних явищ на території України. виправити наявну ситуацію можливо шляхом теоретичного обґрунтування та окреслення шляхів вдосконалення адміністративного законодавства, котре визначає правові засади реалізації адміністративно-правового статусу Національної ради з питань антикорупційної політики. Метою статті є – розробити пропозиції та рекомендації, спрямовані на удосконалення адміністративного законодавства, яке визначає правові засади реалізації адміністративно-правового статусу Національної ради з питань антикорупційної політики. У статті проаналізовано положення чинного законодавства, які містять норми, що частково визначають шляхи удосконалення антикорупційного законодавства України. Комплексно оцінено підходи вчених до проблеми визначення напрямів розвитку адміністративного законодавства, яке визначає правові засади реалізації адміністративно-правового статусу Національної ради з питань антикорупційної політики. Зроблено висновок, що як на законодавчому, так і на теоретико-науковому рівні не вироблено стійкої позиції стосовно шляхів вдосконалення адміністративного законодавства, яке визначає правові засади реалізації адміністративно-правового статусу Національної ради з питань антикорупційної політики. Зазначене питання розчинюється у великій кількості підходів щодо удосконалення антикорупційного сектору держави загалом. При цьому з цих питань зазвичай надаються декларативні, абстрактні пропозиції, як-то: удосконалення взаємодії та управлінського складника антикорупційних органів; перейняття міжнародного досвіду в сфері протидії корупції; удосконалення механізмів моніторингу реалізації антикорупційної політики тощо. Відсутність бачення подальшого руху всього антикорупційного сектору країни негативно впливає на роботу його суб'єктів, одним з яких є Національна рада з питань антикорупційної політики. Тому удосконалення нормативно-правового регулювання її функціонування та статусу активізує роботу всієї галузі протидії корупції, а також забезпечить більш активну взаємодію між її основними елементами.

***Ключові слова:** Національна рада з питань антикорупційної політики, розвиток адміністративного законодавства, правові засади.*

The relevance of the article is that the work of the National Council on Anti-Corruption Policy has a number of gaps and shortcomings, which is largely due to the imperfection of the legal framework for the legal status of the latter. As a result, the activity of this body loses its target orientation, effectiveness and benefit for society and the state, which

ultimately leads to the further spread of corruption in Ukraine. It is possible to correct the current situation by theoretically substantiating and outlining ways to improve administrative legislation, which determines the legal basis for the implementation of the administrative and legal status of the National Council for Anti-Corruption Policy. The purpose of the article is to develop proposals and recommendations aimed at improving administrative legislation, which determines the legal basis for the implementation of the administrative and legal status of the National Council for Anti-Corruption Policy. The article analyzes the provisions of current legislation, which contain rules that partially determine ways to improve anti-corruption legislation of Ukraine. The approaches of scientists to the problem of determining the directions of development of administrative legislation, as determined by the legal basis for the implementation of the administrative and legal status of the National Council for Anti-Corruption Policy, are comprehensively assessed. It is concluded that at the legislative and theoretical-scientific level there is no stable position on ways to improve administrative legislation, which determines the legal basis for the implementation of the administrative and legal status of the National Council for Anti-Corruption Policy. This issue is solved in a large number of approaches to improving the anti-corruption sector of the state as a whole. At the same time, on these issues, as a rule, declarative, abstract proposals are provided, such as improving the interaction and management component of anti-corruption bodies; adoption of international experience in the field of anti-corruption; improvement of mechanisms for monitoring the implementation of anti-corruption policy, etc. The lack of vision for the further movement of the entire anti-corruption sector of the country negatively affects the work of its subjects, one of which is the National Council for Anti-Corruption Policy. Therefore, the improvement of legal regulation of its functioning and status, intensifies the work of the entire field of anti-corruption, as well as provide more active interaction between its main elements.

Key words: *National Council on Anti-Corruption Policy, development of administrative legislation, legal bases.*

Вступ. Аналіз особливостей роботи Національної ради з питань антикорупційної політики показав наявність багатьох чинників, які сьогодні є неопрацьованими належним чином за цим напрямом розвитку держави. Цей негативний фактор призводить до гальмування еволюції адміністративно-організаційних та правових механізмів протидії корупції, через що корупційний складник досі має статус невіддільного атрибуту життя українського суспільства. Робота Національної ради з питань антикорупційної політики має ряд прогалин та недоліків, що значною мірою пов'язано із недосконалістю нормативно-правового забезпечення правового статусу останньої. Внаслідок цього діяльність вказаного органу втрачає свою цільову орієнтованість, дієвість та користь для суспільства і держави, що в кінцевому результаті призводить до подальшого поширення корупційних явищ на території України. виправити наявну ситуацію можливо шляхом теоретичного обґрунтування та окреслення шляхів вдосконалення адміністративного законодавства, котре визначає правові засади реалізації адміністративно-правового статусу Національної ради з питань антикорупційної політики.

Стан дослідження проблеми. В рамках юридичної науки питання удосконалення та розвитку управлінських і правових механізмів протидії корупції неодноразово ставали предметом дослідження таких науковців, як В.А. Дем'янчук, О.П. Дяченко, Б.В. Шапка, О.В. Скончильяс-Павлів, А.В. Солонар, Н.Р. Нижник, В.М. Олуйко, С.М. Серьогін, І.О. Христич, С.О. Кохан та інші. Проте в наукових колах малоосвітленою залишається проблема вдосконалення адміністративного законодавства, яке визначає правові засади реалізації адміністративно-правового статусу Національної ради з питань антикорупційної політики.

Постановка завдання. Метою статті є – розробити пропозиції та рекомендації, спрямовані на удосконалення адміністративного законодавства, яке визначає правові засади реалізації адміністративно-правового статусу Національної ради з питань антикорупційної політики.

Результати дослідження. Необхідно зауважити, що сьогодні, на жаль, не існує достатньої кількості стратегічно орієнтованих нормативних актів, які б визначали перспективи удосконалення антикорупційного законодавства України, а також законодавства про діяльність Національної ради з питань антикорупційної політики. Так, лише в положеннях окремих підзаконних документів та офіційних проєктів нормативних актів можна виокремити норми, що присвячено

досліджуваному питанню. До прикладу можна навести Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року» від 03.03.2021 № 179. У тексті документу зазначається, що Україна має суттєві стратегічні переваги завдяки природним ресурсам, географічному положенню та якості людського капіталу, що загалом може стати основою для стрімкого економічного зростання держави. Натомість ряд перепон стоять на заваді реалізації власного потенціалу. Україна повинна посилити свої позиції на світовій та регіональній арені, що сприятиме підвищенню рівня добробуту населення – головній меті державної політики. Світ швидко змінюється, і це потребує відповідного реагування з боку України. Зростання кількості населення, глобальні зміни клімату, стрімкий розвиток цифрової економіки, а також регіоналізація міжнародного виробництва створюють як виклики, так і нові можливості для України. Саме тому важливо мати узгоджене бачення стратегічного курсу економічної політики України, що враховуватиме глобальні тренди та внутрішні можливості держави [1].

До одних з основних орієнтирів, цінностей та принципів розвитку економічної політики держави Стратегія відносить нетерпимість корупції, запобігання та протидію будь-яким проявам корупції, поглиблення незалежного статусу державних антикорупційних органів, забезпечення ефективної роботи всієї антикорупційної системи тощо [1]. За напрямом реалізації вказаних орієнтирів стратегія визначає низку позитивних законодавчих зрушень, до яких, зокрема, належить: покращення ефективності механізму моніторингу способу життя посадовців; запровадження нових інститутів співпраці між всією системою суб'єктів протидії корупції в державі; розроблення проекту та затвердження нової Антикорупційної стратегії; удосконалення механізмів проведення антикорупційної експертизи проєктів та чинних нормативно-правових актів тощо [1].

Якщо звернутись до положень наукових, то в їх межах удосконалення адміністративного законодавства, що регламентує адміністративний статус Національної ради з питань антикорупційної політики, розглядається кризь призму розвитку нормативного регулювання всього антикорупційного сектору.

Наприклад, М. Грещук у процесі дослідження теоретико-правового змісту генези антикорупційного законодавства України визначив, що протидія корупції сьогодні перебуває на досить низькому рівні. З одного боку, Україна зробила суттєві зрушення в напрямку розвитку системи органів протидії корупції та формування національної політики у зазначеному секторі, з іншого – рівень корупції в нашій державі все ще має вкрай високі показники, через що виникає питання про ефективність проведених реформ. Виправлення цієї ситуації вчений бачить через впровадження комплексу модернізаційних державоуправлінських заходів протидії корупції, серед яких:

- прийняття ефективних нормативно-правових актів з надійним механізмом реалізації (законодавство має бути чітким, простим і зрозумілим, без жодних можливостей подвійного трактування норм чи незрозумілості у реалізації законодавчих положень);
- реалізація комплексу нормативно-правових та інституційних заходів щодо забезпечення ефективного функціонування антикорупційних інституцій;
- впровадження в антикорупційну діяльність ефективної системи покарання (проведення реформ неможливе без запровадження ефективного механізму покарання);
- популяризація ідеї активної протидії громадянського суспільства виявам корупції;
- адаптація міжнародного антикорупційного досвіду до місцевих умов;
- використання нових технологій та інноваційних механізмів у протидії виявам корупції, стратегічне використання засобів комунікації [2].

Для нашого дослідження вищенаведені напрацювання науковця важливі через те, що: по-перше, одним з ключових напрямів реформування законодавства в сфері протидії корупції є імплементація зарубіжного досвіду побудови правових інститутів протидії корупційним проявам. Така думка є цікавою, адже досвід багатьох світових країн має позитивну динаміку в аспекті знецінення корупції як можливості неправомірного отримання відповідних матеріальних благ, а також повного викорінення цього негативного явища. По-друге, вчений наголошує на необхідності впровадження у правову систему нових механізмів комунікації влади і громадськості у напрямку протидії корупції. Це питання потенційно може стати ще одним предметом діяльності Національної ради з питань антикорупційної політики, яка має всі необхідні повноваження щодо розвитку роботи за цим напрямом, моніторингу та аналізу його ефективності, а також розроблення на основі цього нових пріоритетів антикорупційної політики.

Цікаву теоретичну думку пропонує В.А. Дем'янчук, який основну проблему роботи антикорупційного сектору держави та необхідність передусім її нормативного вдосконалення бачить у питанні взаємодії суб'єктів протидії корупції. Так, вчений наголошує, що основними негатив-

ними моментами взаємодії суб'єктів протидії корупції в Україні є: обмеженість регламентації питань взаємодії; відсутність належної деталізації процесуальних аспектів взаємодії; недостатня кількість нормативно-правових актів щодо взаємодії між спеціалізованими антикорупційними інституціями; відсутність формалізованих механізмів оцінки ефективності взаємодії суб'єктів протидії корупції. Вченим обґрунтовано доцільність таких перспективних форм і методів підвищення ефективності взаємодії між суб'єктами протидії корупції, як: визначення органу влади, який має персонально відповідати за реалізацію антикорупційної політики, зокрема і за питання взаємодії між суб'єктами; розробка системи критеріїв оцінювання ефективності взаємодії між цими суб'єктами; створення спільної координаційної ради з представників спеціалізованих антикорупційних інституцій; активізація методичної роботи з питань взаємодії суб'єктів протидії корупції; розширення кола суб'єктів антикорупційної експертизи проєктів нормативно-правових актів; мінімізація політичного тиску на антикорупційні інституції. Крім цього, вченим запропоновано систему критеріїв оцінки ефективності взаємодії між суб'єктами протидії корупції, до якої віднесено: рівень доступу до інформації, яка використовується різними суб'єктами протидії корупції; кількість та результативність спільно проведених спецоперацій; масштабність залучення спільних матеріально-технічних та інших ресурсів у процесі реалізації законодавчо визначених функцій; стан контрольованості процесу взаємодії; рівень суспільної довіри до всієї системи антикорупційних суб'єктів [3, с. 100].

Позиція науковця має раціональне зерно та логіку, адже питання взаємодії антикорупційних органів прямо стосується їх правового статусу у національній системі права та державному апараті. Так, статус Національної ради з питань антикорупційної політики сьогодні визначено таким чином, що ані її зміст, ані елементи не дають однозначної відповіді на питання, яким саме чином Рада співпрацює із органами влади в галузі протидії корупції, окрім взаємодії із Президентом України в питаннях законотворчої та інформативної роботи. Тому, якщо слідувати логіці В.А. Дем'янчук, удосконалення юридичних засад роботи Національної ради повинно проводитись із розрахунком на встановлення в межах законодавчих актів нових механізмів співпраці цього органу із іншими суб'єктами протидії корупції, а також більш чіткого визначення її ролі у процесі формування антикорупційної політики держави.

Важливі нормативні ініціативи запропоновані Б.В. Шапкою, який присвячував свої дослідження питанням удосконалення антикорупційного законодавства на засадах світових стандартів. Наприклад, вчений звертає увагу на такі важливі питання удосконалення антикорупційного законодавства, як впровадження систематичних соціологічних досліджень у сфері запобігання та протидії корупції серед усіх соціальних верств населення в різних регіонах держави. На його думку, це дасть можливість здійснювати якісний моніторинг стану та масштабів поширення корупції в країні, ефективності діяльності органів протидії корупції, проведених заходів та антикорупційної політики загалом, дозволить виявляти проблемні сфери та недоліки правового регулювання, формувати відповідні зауваження та пропозиції на майбутнє [4]. Вчений також звертає увагу на питання підготовки та поширення науково-практичних роз'яснень і коментарів до основних антикорупційних законів та антикорупційних новел у законодавстві для підвищення рівня обізнаності й правової освіченості населення, насамперед цільової категорії (приватних підприємців, бухгалтерів тощо) [4].

Крім того, пріоритетне значення, на думку вченого, має запровадження багатоступеневої методики оцінки корупційних ризиків у законодавстві на всіх рівнях, а саме: на рівні розробників проєктів нормативно-правових актів (формалізована самооцінка); на рівні спеціалізованих підрозділів (базова офіційна експертиза перед прийняттям відповідного акта); на рівні громадської (неофіційної) експертизи, яка забезпечується існуванням прозорої процедури нормопроекування та доступністю інформації для громадськості; на рівні контрольної експертизи, з подальшим узагальненням практики проведення такої експертизи з метою виявлення та усунення виявлених системних недоліків під час розроблення проєктів актів [4].

Висновки. Тож, підсумовуючи проведене у статті дослідження, варто констатувати, що сьогодні як на законодавчому, так і на теоретико-науковому рівні не вироблено стійкої позиції стосовно шляхів вдосконалення адміністративного законодавства, яке визначає правові засади реалізації адміністративно-правового статусу Національної ради з питань антикорупційної політики. Зазначене питання розчинюється у великій кількості підходів щодо удосконалення антикорупційного сектору держави в цілому. При цьому з цих питань зазвичай надаються декларативні, абстрактні пропозиції, як-то: удосконалення взаємодії та управлінського складника антикорупційних органів; перейняття міжнародного досвіду в сфері протидії корупції; удосконалення меха-

нізмів моніторингу реалізації антикорупційної політики тощо. Тобто здебільшого пропонуються базові нормативні удосконалення, які не містять визначення конкретних напрямів перероблення законодавства та підзаконних актів у галузі протидії корупції.

Відсутність бачення подальшого руху всього антикорупційного сектору країни негативно впливає на роботу його суб'єктів, одним з яких є Національна рада з питань антикорупційної політики. Тому удосконалення нормативно-правового регулювання її функціонування та статусу активізує роботу всієї галузі протидії корупції, а також забезпечить більш активну взаємодію між її основними елементами. Для цього необхідним є удосконалення адміністративного законодавства, яке визначає правові засади реалізації адміністративно-правового статусу Національної ради з питань антикорупційної політики, за наступними напрямками:

1) у першу чергу необхідним є прийняття нової антикорупційної стратегії України, в рамках якої слід визначити актуальні пріоритети антикорупційної політики, на основі чого сформулювати ключові завдання для органів державної влади, що уповноважені реалізовувати цю політику; а також визначити сфери та механізми взаємодії антикорупційних органів;

2) необхідно забезпечити імплементацію норм європейського антикорупційного законодавства у національну правову систему. Зазначеного можна досягти через детальне вивчення та перейняття зарубіжних практик забезпечення роботи, взаємодії та реалізації повноважень уповноваженими суб'єктами з питань формування та реалізації державної антикорупційної політики;

3) слід розробити підзаконну нормативну правову базу, присвячену питанням «антикорупційної освіти» в Україні, що своєю чергою є важливим превентивним заходом виникнення явища корупції в державі, а також підвищить рівень правової свідомості в суспільстві;

4) на законодавчому рівні необхідно прийняти норми, які визначають статус Національної ради з питань антикорупційної політики як основного координаційного органу в сфері протидії корупції в державі. Крім цього, необхідним є запровадження практики координаційних зборів з питань протидії корупції, учасниками яких повинні стати Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції та Національна рада з питань антикорупційної політики. Подібні збори забезпечать більш тісний взаємозв'язок між органами антикорупційної сфери, а також упорядкування спільних механізмів протидії корупції.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року: постановою від 03.03.2021 № 179 // Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179>.

2. Грещук М. Теоретико-правовий зміст генези антикорупційного законодавства в Україні. *Актуальні проблеми правознавства*. 2019. № 4(20). С. 269–275.

3. Дем'янчук В.А. Шляхи удосконалення рівня взаємодії між суб'єктами запобігання та протидії корупції в Україні. *Правовий часопис Донбасу*. 2018. № 1(62). С. 97–102.

4. Шапка Б.В. Удосконалення антикорупційного законодавства на засадах світових стандартів. Офіційний веб-портал Міністерства юстиції України. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_31896.